

Proloog.

Seekordne Folk läks hoopis teisiti , tiu –tiu. Nimelt ei leppinud ma enam kontserdil istujast “ pärimuskliendi “ rolliga (jumalast hea väljend, Jaak Johanson: sa oled siiski geenius !) , vaid tahtsin ise ka kuidagi kaasa aidata, midagi lisada. Katsun VÕIMALIKULT KIIRESTI selle eelloost üle libiseda.

Et olen nüüd juba peaaegu aasta puutunud kokku igat seltsi toredate püstkojaüritustega, ning et kevadel sai moodustatud ka omalaadne vandeseltslaste kogu, kes püstkojaasja ajamise oma südame ja kõhumureks on võtnud, siis mõtlesin orgunnida Lossimägedesse Folgi ajaks ühe püstkoja. Et sellest ei saaks Lihtsalt Linnaloodrite Läbisõiduhoov ega Tarbetult Tudijate Tulualune, pakkusin Viljandi linnavalitsusele, kes ettevõtmist toetas, välja linnakeskkonna – hõngulise joonistamisvõimaluse ja avaliku arvamuse kogumise. Ja kanäe, läbi läks. Läbi mis läbi. Raekoja uksest sisse ja õkva roosiaeda. Aga mõningad etapid tuli veel läbida. Kuid ei mina ega minu abilised ei osanud ettegi kujutada, kuidas pärimusmuusika hakkab heatarvitama meie koda , taas kord parafraaseerides Jake Joyhansonit, nagu üks norrakas teda nimetas. Niisiis heatarvitas muusika koja otsast lõpuni ära. Sellest kuulete pärastpoole.

Esimene etapp. Tiimipääliku moosimine.

Kas koda tohib Kuusemäele üles panna, pliis –pliis –pliis –pliis ?????????!!!!!!! Ninnunnuu ja nannannaa, pluti, pluti ja kõikvõimalikud lubadused. Jaatav vastus.

Teine etapp. Koja kohaletoomine .

Koda tuli Soomaalt ja jõudis Viljandisse kell 14.45. See on üks igavamaid etappe.

Kolmas etapp. Koja püstitamine Kuusemäele, Laidoneri monumendi taha ja Lauulväljaku kõrvale.

Neljas etapp. Lõkke süütamine. See on, mis annab püstkojale tõelise elu, ilma lõkketa koda on nagu ilma aukudeta Emmental.

Viies etapp. Folk hakkab kusagil mägede vahel levima nagu filmi saatemuusika. Esimest korda tabasin end sellelt mõttelt, et muusikal ei peakski olema füüsilist vormi ega kohta, kust ta tuleb. Justkui ei oleks pilli, esitajat, lava ega võimendust. Ta lihtsalt ON Viljandis, sünnib sügaval Lossimägede sees. Tundus, et mäed lihtsalt hakkasid ümisesema, saatmaks meie elu filmi, mis jooksis paralleelselt festivaliga. Muusika muutis oma tooni ja iseloomu .

Ja siit hakkab päris lugu pääle.

Kumisev koda ja teised lood.

“ Punkarid on kõik heina ära söönud “ , mõtlesin Rohelise Lava juurde jõudes. Neljapäev, kell 19.30. Ometi toodi seda siia koormate viisi alles täna hommikul.

Kus noortel istumiseks hein,

Seal lehmadele saabub lein.

Punkareid on tänavu Viljandi linnas sama palju kui tigused. Need terroristid passivad mustsõstrapõosas, hambad irevil, ja hävitavad naeratades su viimaseid kapsaid. Teod, mitte punkarid.

“ *Gathering of Freaks*, “ friikide kogunemine, ütlesin Rupertile. Rupert on indiaanlane Ameerikast ja tal on huumorimeel. Muidu ei oleks ta – ega me keegi – välja kannatanud seda tegelast , kes ilmus püstkotta õhtul kell 19 ja unustas ära minna. Muidu polnudki väga hullu, aga ta lõuapärad olid nõrgalt kinnitatud ja sealt voolas välja Loba. Rääkis, kuidas tema vanaisa, tubli mees, Vorkuta all täisid otsis, ja deklameeris umbes kakskümmend korda salmi “ Need vahvad Vene vanamehed – neist pasundavad ajalehed...”. Lõpuks manitses ta meid mitte viina jooma, sest viin pidavat tignedaks tegema, ja lahkus 5. tunnil. Tema õnn, et me POLNUD viina joonud.

Neljapäevastest kontsertidest jõudsin valgevenelaste, [Jonksaana] ja BuB T omale. Aga hoopiski enam kui tavaliselt kogesin seda, mis on minu meelest tõeline ja igavesti elav folk : plastpudelibänd

kogus raha (- Kunstizaalis, kunstizaalis). Keegi shvipsis tegelane püüdis mängida dhzinni ja Laidoneri pronksist hobust vilepilliga üles äratada. Vaene hulluke, isegi pronksist hobuse kõrvad on ju teisel pool. Kirsimäe kontsertide ajal kogunes koja juurde Kuusemäele suur hulk piletita muusikasõpru, kes varsti avastasid , et koja sees võimendub heli Kirsimäestki paremini. Uks oli meil täpselt lava poole keeratud. Et ei olekski nagu tahtmist siit ennast püsti ajada.

Kella 21 ajal asusid kotta sisse 3 seto kanget meest. Ja ilma palumata –mõtlemata löövad laulu lahti. VanaimäkõnõVAAAAAA –NAAA –II- MÄÄ – KÕÕ – NÕÕ. Laulavad selle laulu ja siis vaidlevad, kes eest ütleks. “ Ütli, ütli sinä eest ! “ “ Ei, minä ei ütli, ütli sinä ! “ “ No ütli eest, no. Ütli eest. “ “ Ütli esi. “ “ Esi ütli “. “ No ma ütli siis eest. “ “ No ütli. “. Laulavad natuke, siis asutavad ära, lubavad tagasi tulla. Tulevadki. Laulavad kohe tükk aega, aga selle kõrvale limpsivad ...mitte just limpsi. Seetõttu hakkavad algul sõnad, siis viis oma tahtmist tegema. Lõpuks laulavad setod juba oma pehme keelega nii mööda , et lausa valus. Vahetame tähendusrikkaid pilke, Rupertile on eesti rahva nõrkused ilmselt juba teada.

Kesköö paiku on koda inimesi täis, õues istub neid kui kääpavaime puude vahel. Koja ukse taga liigub mingi kuju ja kostab kume trummirütm. “ Kas tohib sisse tulla ? “ Sisse astub üks tuttav kuju, keda kohatud kord Hirvepargis, puudele häid soove saatmas, ja kaks veel mitte tuttavat, kuid mitte ka võõrast. Jässakas habemik natuke räpakate kirjude riiete ja peapaelaga, tema on üks vundamentfolkar. Neil on käes suured, veidi läikivast nahast shamaanitrummid. Lõkkesse visatakse sädemeid pildudes uusi puid, shamaanid soojendavad trumme . siis teeb üks trumm : “ Tõmm –tõmm –tõmm –tõmm... “ ja teine: “ Gomm –gomm –gomm... “ selle toiminguga iseloom on nii uinutav , et on võimatu öelda, kui kaua see kestab. Trummitagamisele lisandub loits, maagilised lained vibreerivad kojas ringiratast ja tõmbavad kaasa maa ning ümbritsevate puude ja tule jõudu.

Kell on kolm ja Andres kupatab kõik koju, kes kotta ei kuulu, veel mõned kodutud rändfolgilised leiavad endale siiski kojas magamiskoha. Üks sulemütsiga poiss on Narvast. Tal pole palju raha ega kohta, kus ööbida. Ta tuleb sisse, keerab külili ja jääb silmapilkselt magama. Mina lähen veel linna peale luusima. [Jonksaana] poisid on folgimelusse sulandunud momentaalselt ning teevad muusikat Vilma putka juures Vabaduse väljakul, kitarril ja torupilliga. Mul on juba tondi nägu ees, magada oleks vaja. Nii lähengi edasi. Kogu päeva on viibinud kojas äärmiselt väike ja vaikne Havai saarte esindaja, rastapatsidega.

Ema ütles et ta paneb võtme minu musta tennisesse. Seal see tõepoolest on, ainult et tennis on toas. Sisse saan ikka, sest huvitaval kombel leian üles võtme, mille eelmise folgi ajal ära kaotasin. See ripub kirjaklambri abil sidrunvääniku põõsas. Mis süsteem see on ?

Reede. Hommikul seame üles joonistamislaua ja riputame puude vahele nõõrid. Teemaks on kõik puudega seotu ja vaba teema. Kell 10 ilmuvad esimesed huvilised, lapsed asuvad õhinaga joonistama. Nende ema teatab, et tema ei ole üldse joonistaja tüüp. Näitan lastele, kuidas puulehti läbi paberi kopeerida. Poole tunni pärast sõnelevad ema ja poeg rohelise kriidi omandiõiguse üle. Emal valmib 3 ja pojalt 1 töö.

Kell 11 ripub nõõridel juba 10 joonistust, kaasaarvatud assortiõunapuu ja kilpnäärmehaige hobune. Üldse joonistati kahel päeval kokku 180 tööd, sealhulgas neli marutaudis peni, 6 helikopterit, krillid silmadega tigu, boamadu, elektriiaam, indiaanitantsu tantsiv tomahoogiga kass . Kompromiss puudeteemaga ainult autode loomisest huvitatud väikeste poistega saavutati, selle tulemusel valmis umbes 20 metsa – või istikuveo autot, mis sõidavad megakiirusel vastu hiiglaslikku puud. Mõni neist ajab seejuures alla marutaudis peni.

Kell 14 Jaanis. Musta torupilli ots paistab reetlikult kirikuorva nurga tagant. Belgia raadio esindajast kaanetüdrukul ei õnnestu end peita. Ta on Johansonide Külaline. Ma kohe teadsin, et nad ta kusagilt välja tirivad. Ta marsib lilledega üle põranda , sest Sofial on sünnipäev. Lilled on pärit Jaani kiriku altarivaasist. Kontserdi lõpus marsib üle põranda Sofia ja kingib lilled raadioreporterile tagasi, kes küürutab jälle kusagil tooli taga ja on enda arvates meisterlikult maskeeritud. No mitte keegi ei usu, et seal on reas neli tooli. Seal on kolm tooli ja Stefan.

Koja juures tagasi, astub minu juurde halli peaga kummaline daam. Pikema jututa tõmbab ta mu kättpidi kõrvale ning räägib, kuidas talle meeldib, et ma nõndamoodi “sotsiaalselt kasulikku tööd” teen, lastele tasuta joonistamisvõimalust pakun ja kuidas ta mulle tänutäheks tahaks ühe raamatu kinkida. Raamatu nimi oli “Jah, ma olin eelmises elus Lydia Koidula [hüüumärk!]”. Autoriks seesama daam, Solveig Hele Koidutäht. Raamatut võite leida Lossi tänava raamatupoes uksest sisse minnes paremal, teise riivi ülemisel vasakul nurgal. See on üks üsna...kummal...põnev raamat. Imelik pole niivõrd see, et just minu saatus oli saada kingituseks maailma kahtlemata kõige kummalisem ja püha kangekaelset veendumust täis kirjatükk, vaid et see oli juba kolmas raamat, mille folgi ajal kingituseks sain. Esimese pistis mulle pihku Anu oma galeriis, see oli väike nunnu Kihnu – raamat, trükivärske nagu teisipäevahommikune Sakala; ning teise kinkis mulle ema, see oli Viljandimaa legendidest, ohvrikividest ja pühadest puudest.

Näe, seal on Kärt.

Näe, Kärt seal.

Jälle Kärt, näe, seal ta on.

Kärt on seal.

Näe, Kärt. Khmmm.

Kanäe kus Kärt on... Kärt, Kärt, Kärt. Kõik kohad on Kärti täis, igal pool kohtun Kärdiga.

Julgi tegeleb ka loitsimisega nagu meie kojaski. Ainult praegu oleks koda öisega võrreldes nagu välja surnud. Ja ka Julgi ammutab jõudu puudelt ja taimedelt. Keegi mu kõrval ütleb mingile võõramaalasele vigases inglise keeles: “Zhat iz da besst muusican inn Esstoonja!” Seda ütleb ta Tiit Kikase kohta õigesti.

Esta. No need to test – a. the very best – a. Laseme lest – a.

Vahepeal on püstkojas juba väga palju inimesi. Sebin nagu hullumajas. Suur soov ongi panna üles silt: “Tere. Olete hullumajas, tundke end kui kodus.”

Paljud punase käepaelagagi öökullid jäävad püstkoja alternatiivsesse ööklubisse ja hästi teevad, sest Liinatsuraq tuleb jälle kohale, keeled seekord lauluteravad. Noored trummimängijad on juba kohal. Jälle ei suuda Liinatsuraq´d kokku leppi´, kes peaks eest ütlema. Aga laul läheb lahti. Trummid otsivad õige rütmi ja saadavad neid harmoonias. See kõlab võimsalt ja kotta voolab inimesi sujuvalt juurde nagu siuge. Näe, Kärt jälle.

Riba hüppab üle lõkke ja kargab koos kahe teise kutiga ümber selle nagu mingi pseudo –aborigeen. Riba on Peeter ja ta valvas ka päeval koda. Mina vehin oma uhke kookospähklist kõristiga, mille kevadel ekstra selleks ostsin, et folgil poosetada. Aga nüüd on ta saanud minust lahutamatuks, sest loitsiti sidumisloitsuga külge. Õuest vaadates on sees käiv tants nagu varjuteater. Keegi ei taha lõpetada ja Rupert laulab nad lõpuks magama. Havai saarte esindaja endiselt vaikib. Narva poiss tuleb ja keerab magama. Koda täitub ümbritsevatest helidest ja hõljub järgmisse päeva.

Lähem läbi toidutänava, liiga paljud hoiavad [TUUT!] klaasi ja viskavad selle kohe maha kui see on nii kerge, et enam hoida ei jaksa.

Laupäev.

Jälle joonistavad. Väiksed marakratid on vedanud pool kolmandat beed vaatama nende meistriteoseid: “SEE on minu, ja SEE, see seeseeseeee.. ja SEE!” Kojas on olnud palju kodakondseid, ja nad on kogu ümbruse ning koja enda ära koristanud. Uskumatu.

Õhtul kella 20 paiku tekib vaidlus, kas korjata joonistused läheneva pilve eest ära või ei. Vaidlus jätkub pärast seda, kui mina olen joonistused ära korjanud, ema kinnitusega, et see vihm jääb kohe järgi. Endale võiks nina otsa renni panna. Kärt jälle kohal.

Koda sajab läbi. Inimesi seisab siin, inimesi, kes lootsid leida vihmavarju. Välja ka nagu juba plass minna. Üks Johanson mängib vilepilli, mängis ka juba enne. Iga kord, kui kojast pääseb välja mõni

noot, oleks ukstel justkui punn eest ära ja inimesi voolab sisse nagu veini. Tulevad trummimängijad ja Noorte Muusikakaravani pillimehed/ tilt/ naised. Alguses mängivad nad selleks, et sooja saada, hiljem selleks, et nad juba mängivad. Silmad kinni. Kõik vajub rütmi, inimesed on algul vait. Rütm kerib ega lõpe. See haarab kaasa keha ja vaimu, see muutub tugevamaks, pillimehi tuleb juurde. Juba ei kuule kontserdijänesed õues üle koja kumina Kirsimäe kontserti, ja neil ei jää üle muud, kui sisse tulla. Mina lipsan vahepeal mustlasnaist kuulama. Tagasi tulles ulatub koja kumin juba Laidonerini, võimalik et hobune ärkab siiski ellu? Kuusemäele viiv treppki kumiseb. Tõmm, tõmm, tõmm, tõmm, tõmm, tõmm, tõmm... Maapind vappub, ma ei julge kotta siseneda. Viies ringis on inimesed Kuusemäel kogunenud ümber koja, selle lämbes pimeduses on neid kümneid. Võtan oma kookospähkli ja hakkan kaasa sahistama. Osad trummid lahkuvad, ent kumin ei kahane, vaid tugevneb. Paljud kojaviibijad, kuulajad haaravad tühje pudeleid, puuoksi, aitavad kaasa käteplaksudega. Keegi küsib minult, kas meil on talle mingit rütmipilli anda. Soovitan et otsiks puupulki või tühje pudeleid. Ta leiab need välgukiirusel. Kõigil käivad muusikategemise neelud peal. Tõmm, tõmm, tõmm, tõmm, tõmm, tõmm ! Kõik on täiesti ära, muusika on nad viinud avakosmosesse. Endalgi sõidab pilt ei –tea –mitmendat korda viuh ! taevasse. Poolpaljad metslased karglevad taas ümber, ent põhiliselt üle lõkke, Riba lisab sellele veel saltosid ja kukerpalle peaaegu läbi leekide. Kellegi silm ka ei pilgu selle peale. Transis.

Tühjade pudelite heli annab latiinoorkestri efekti. Inimestes jõnksub koja muusikalisest elektrist iga lihas. See võtab hingetumaks; sellest tahaks vaid kinni hoida. Aegapidi vajub osa muusikantidest vaikselt unehõlma, sõrmed endiselt siiski kovalatti trummeldamas. Lõpuks jääb trummimängijaid neli ja kõik justkui ärkavad. Kui kaua see kestis? Kell on neli läbi. Tähendab, 7 ja pool tundi. Lähen koju, koja ümber on elavnenu jutuvalda. Ükski trumm ei mängi, ent koda kumiseb endiselt, puudevahed on veel täis ta võnkeid. Tunnen neid koduni välja ega saa sellest lummusest lahti veel järgmisel päeval. Kalouch küündib kotas toimunu lähedale, kuid tema võnked hajuvad liiga vabasse õhku. Olen endiselt justkui transis, Kuusemäel on maapind tuline. Koda tuleb täna maha võtta, on tunne, nagu osutaks ta vastupanu. Ta kumiseb endiselt või on need hääled minu peas ?

Untsakad, ma jäin saatuslikult hiljaks. Lõke oli üksi jäetud, kustutasin seda. Ando kõnnib juba lava pealt kohvriga minema.

Ando ja sõprade kontsert on kogu folgi kõige Lahedam. Jälle paistab musta torupilli ots. Seekord kahe. Kim ja Stefan laulavad eesti keeles kaasa..

Esmaspäev. Kõik vahepealsed mõtted jätan meelsasti oma teada. Kuusemäe trepil tuleb vastu üks trummimängijaist, see, kes tahab oma sepikoja valmis saada. Ta on seal ööbinud uuesti üles tehtud lõkke ääres. Linnas kõnnin mööda veel mõnedest kodakondsetest, kes sõbralikult naeratavad.

Folk kumiseb endiselt.